

Kjarnorku- bumban og dálk- ingin eru størsta hóttanin

Orð: Jan
Myndir: Kalmar

— Spyrst tú børnini í skúlunum, hvat tey bera mest ótta fyri, so svara tey, at tað er vandinfyri kjarnorkukriggi og dálking av umhvørvinum. Tí mugu vit reka ein politikk, sum minkar um hesar hóttanir, sigur Ritt Bjerregaard, danskur fólkatingslimur og fyrrverandi ráðharri, sum herfyri vitjaði í Føroyum.

Um donsku borgarligu stjórnina sigur hon, at hon hevur vist sin ódugnaskap við ikki at fáa skil á búskapinum. Eisini hevur hon gjørt stöðuna hjá teimum veikastu í samfelagnum verri.

Herfyri vitjaði fyrrverandi danski kenslu- og sosialmálaráðharrin, Ritt Bjerregaard, í Føroyum. Hon var saman við hinum donsku ríkisgrannskoðarunum.

— Tað hevur altíð verið ætlan mín at vitja í Føroyum, bæði tá eg var kenslu- og sosialmálaráðharri, men av ymsum orsøkum varð hetta av ongum. Tí eri eg ógvuliga fegin um nú at sleppa at vitja land tykkara fyri fyrstu ferð, sigur Ritt Bjerregaard í samrøðu við Sosialin.

Tosaði við javnaðarfólk í Føroyum

Undir vitjanini nýtti hon eisini høvi til at hitta og tosa við floksfelagar um ymisk felags áhugamál.

— Tað fróir meg, at tað just er javnaðarflokkurin, sum í dag hevur stjórnarbyrgdina í Føroyum. Eg havi eisini skilt á samrøðunum við javnaðarfólk her, at tey hava góðar vónir og eru fús at fara til verka at byggja upp eitt betri og rættvisari samfelag.

Hvat viðvikur føroysku umboðanini á fólkatingi, so vónar Ritt Bjerregaard, at ein javnaðarmaður verður valdur aftur sum fólkatingsumboð. Tað hevur verið stóru saknur í einum javnaðarmanni úr Føroyum á fólkatingi síðan seinasta fólkatingsval, heldur hon.

Út av lagi

Nú danski javnaðarflokkurin situr í andstöðu spurdu vit Ritt Bjerregaard, um hon hevur góðar vónir um, at flokkur hennara fer at koma til aftur røðrið eftir eitt komandi fólkatingsval. Til tað sigur hon:

— Tað vóna vit sjálvsagt. Tað er gott og væl eitt ár til val verður aftur. Tann búskaparliga gongdin í Danmark hevur verið út av lagi vánalig. Vit hava ongantíð fyrr havt so stórt undirskot á gjalds-javnaðinum sum nú. Tann borgarliga stjórnin kom jú til valdið, just tí hon segði, at hon skuldi fáa skil á aftur samfelagsbúskapin. Men nú tá samanumkemur, so hava teir borgarligu gjørt búskaparligu stöðuna enn verri. Eg haldi sjálf, at fólk duga at siggja hetta, hóast vit hava ein forsætismálaráðharran, sum alla tíðina brosar fyri at geva fólk fatan av, at stöðan er góð kortini.

S-SF samstarv!

Vit spurdu Ritt Bjerregaard, hvussu hon metir møguleikarnar fyri eini S-SF samgongustjórn eftir valið!

— Tann møguleikin er sjálvandi til staðar. Tað, sum er hent í donskum politikki, er jú, at allir teir borgarligu flokkarnir hava »rottað« seg saman. Tað er eisini ein sannroynd, at teir radikalu hava skift

siðu og teir hava eisini sagt, at teir helst sœu eina borgarliga stjórn eftir eitt komandi val. Skulu vit tí royna at fáa hesa borgarligu stjórnina frá og ikki kunna rokna við stuðli frá teimum radikalu, so eru vit noydd til at brúka atkvøðurnar, sum liggja til vinstru fyri stjórnina og teir radikalu, og tá verður sjálvsagt talan um SF.

Ritt Bjerregaard leggur aftrat, at verður eitt fleirtal við S og SF, so skal tað fleirtalið eisini brúkast.

Blokk-politikkur

— Men er tað skilagott longu nú at tosa um, hvønn flokk javnaðarflokkurin kundi hugsað sær at skipa stjórn saman við?

— Eg haldi ikki tað er rætt nú at tosa um ávist valprogramm. Tað eru jú sjálvstøðugir flokkar, sum eru valdir út frá teirra egnu valprogrammum. Men hinvegin eigur ein eisini at siga við veljararnar, at um ein fær tað og tað fleirtalið, so verður tað

eisini brúkt. Tí annars kunnu tað vera veljarar, sum siga, at teir vilja ikki atkvøða fyri flokkum, sum ikki tora at skipa eina stjórn saman.

— Men heldur tú ikki, at veljararnir lata seg ræða av borgarligu propaganduni um eitt sonevnt »reytt kabinet«.

— Eg haldi, at tað er stórt spell, at danskur politikkur er vorðin so blokkuppbyggdur. Hetta kann bert tann borgarliga stjórnin, sum ikki hevur viljað samstarvað við javnaðarflokkkin um búskaparpolitikkinn, lastast fyri.

Hvat viðvikur ræðukampanjuni imóti einum »reyðum kabinetti«, so haldi eg ikki, at ið hvussu so er tey ungu trúgva tí.

Skerja veitingar

— Nú hevur tú sjálf røkt ráðharrasesiarnar sum bæði sosial- og kenslu- og sosialmálaráðharri. Gongur tað tann skeiva vegin á hesum økinum í dag?

— Ja, tað ger tað so avgjørt. Tann borgarliga stjórnin hevur brúkt sína stjórnartíð til at skera burtur av teimum sosialu veitingunum. Hon hevur m.a. sett karensdag í gildi. Stuðulin til arbeiðsleys er vorðin munandi skerdur. Viðurskiptini á sjúkrahúsunum eru eisini vorðin nógv ringari. Biðtiðirnar eru longri. Lærararnir í skúlunum klaga um, at teirra umstøður eru vorðnar nógv vánaligari.

Orsøkin til allar skerjingarnar er tann, at borgarliga stjórnin hevur eina teori um, at við at skerja tær almennu veitingarnar og lækka tænastustøðið, verða fleiri pengar tøkir til at gera nýggjar iløgur í vinnulívið fyri. Og hetta hevur so eisini eydnast teimum.

Teir borgarligu hava veruliga tikið frá teimum veikastu bólkunum í samfelagnum og hava á tann hátt fingið pengar tøkir til iløgur. Men sanneleikin er so eisini tann, at hesin peningur er als ikki farin

til nýggjar iløgur, men er farin til ótta nýtslu.

— Men er tað neyðugt at spara, so er greitt, at ein skal skerja útreiðslurnar. Tú heldur, at tað er skorið niður í skeiva endanum?

— Ja, so avgjørt. Eisini haldi eg, at uppsparið peningurin skuldi verið brúktur nógv øðrvisi, so sum til teknologiska endurbyggging, útbyggging av vinnulívinum í síni heild o.l. Men hetta er so ikki hent.

Dálkingin!

Hesa seinastu tíðina hevur Ritt Bjerregaard ofta verið frammi í donsku fjølmiðlunum við rættliga viðgongdum sjónarmiðum um dálking av umhvørvinum. Vit spurdu hana, hvi hon er farin at leggja so stóran dent á hendan spurningin!

— Øll 50-, 60- og 70-árinu høvdu vit í Danmark eina stóra idnaðarliga mennning. Vit fingur nógv nýggj virki og vóru vit fegin um tey. Vit kannaðu tó ikki hvørjar avleiðingarnar av teimum ymsu framleiðslunum kundu bliva fyri bæði menniskju og umhvørvi.

— Nú hava vit so nýggjar frágreiðingar og kanningar sum visa, at okkara sjógvur er nógv dálkaður. Eisini áir og vøtn eru so nógv dálkað, at har kann eingin fiskur liva. Eisini eru vit hesi seinastu árin vorðin varug við, hvussu nógv landbúnaðarvinnan dálkar. Framleiðslan av landbúnaðarvørum er nógv broytt. Fleiri og fleiri handilstøð verða brúkt eins og ymisk evni, sum verða sprænd út yvir grøðina. Hetta samstundis sum vit vita, at stórar partur av framleiðsluni endar í yvirskotsgoymslunum hjá EEC. Hetta er jú ein heilt tápulig gongd, og hon má vendast.

Náttúran!

Ritt Bjerregaard heldur, at vit eiga at eygleiða alla ta vistfrøðiliga javnvágina sumeitt av teimum ál-

Ritt Bjerregaard: — Eingin føroyskur fólkatingsmaður hevur lagt seg so nógv út í danskan politikk sum Óli Breckmann.